

ON THE PRONOMINAL DIRECT OBJECT OF THE ‘WONDER’ VERBS IN ROMANIAN, FRENCH AND SPANISH

Dana-Luminița Teleoacă

PhD, Scientific Researcher III, “Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest

*Abstract: In this research, we will focus on the active-transitive argumental structure (the second argument, i.e. the direct object personal pronoun) of the Romanian *a se mira* ‘wonder’, compared with the syntactic framework of the corresponding heteronyms, fr. *étonner* and sp. *extrañar*. As members of the psych (wonder) verbs, the terms that we discuss imply the morphological actualization of the direct object (with the theta-role of passive experimenter) as a [+ animated], [+ personal] pronoun. The animated / personal nature of the experimenter is associated with certain grammatical consequences, especially in Romanian and Spanish, where the use of the personal accusative morpheme entails the direct object doubling, either as anticipation and / or resumptive doubling. In this context, French stands out as not displaying a personal accusative morpheme, the “doubling” (of the direct object) being a stylistic phenomenon par excellence. Considering these aspects, it is not surprising that Romanian and Spanish display more frequent discursive situations of the direct object doubling: in these Romance idioms, the phenomenon of doubling is a grammatical / normative aspect, not limited (strictly or fundamentally) to the stylistic dimension.*

Keywords: Romance comparison research, argumental structure, direct object, passive experimenter, doubling, direct object marking (DOM), system similarities.

1. Precizări preliminare

În studiul de față atenția noastră va fi reținută de structura argumentală activ-tranzitivă (în speță, de cel de-al doilea argument, i.e. obiectul direct pronume personal) a românescului *a mira*, văzută prin comparație cu cadrul actanțial aferent heteronimelor corespunzătoare din franceză (cf. *étonner*) și spaniolă (cf. *extrañar*)¹. Apartenența lexemelor considerate pentru cercetarea noastră la subclasa verbelor *psihologice* (de mirare) implică actualizarea morfologică a obiectului direct (tematic, un experimentator pasiv²) ca pronume marcat [+animat]³, în speță [+personal]⁴. La rândul său, natura animată / personală a experimentatorului se asociază cu anumite consecințe în plan gramatical, îndeosebi în română și spaniolă, limbi în care utilizarea unui morfem personal de acuzativ atrage după sine și fenomenul dublării obiectului direct, înțeles ca anticipare sau/și reluare.

2. Structuri argumentale verbale specifice în context romanic

¹ Demersul nostru va putea fi aprofundat, în cazul spaniolei, prin considerarea verbelor (cvasi)sinonimice, *asombrar*, respectiv *sorprender*.

² În conformitate cu delimitările din literatura de specialitate, verbele psihologice / afective care se asociază cu un *experimentator pasiv* (sintactic, un obiect direct) prezintă *tranzitivitate slabă*, aceasta prin disociere față de verbele de stare / de sentiment cărora le este specifică o *tranzitivitate forte*, în condițiile în care *experimentatorul* se actualizează ca *subiect* (Gehl 2007: 221; v. și Martin 2006: 361).

³ „[Nei causativi] l’Esperiente rappresenta l’elemento affetto ed è obbligatoriamente un essere dotato di attività psichica (un essere umano, un animale, Dio, gli angeli ecc.)” (Gehl 2007: 154).

⁴ Așa cum am avut ocazia de a constata (v. Teleoacă, *Verbele de mirare*), deși nu lipsesc, enunțurile cu obiect direct animat nonpersonal, în speță [+animal], sunt foarte slab atestate, verbele psihologice desemnând ‘mirarea’ fiind asociate prin excelență – asemenea, de altfel, și altor verbe din aceeași paradigmă (cf., de ex., verbele *a minuna*, *a consterna* sau *a stupefia*) – cu experimentatori marcați [+animat], [+uman].

2.1. Așa cum arătam într-un studiu consacrat tiparelor cu *obiect direct substantival* (v. Teleoacă 2019), **româna** se singularizează (inclusiv în context romanic)⁵ prin două particularități morfosintactice, și anume prezența unui morfem personal de acuzativ (*pe*), respectiv dublarea clitică a obiectului direct, în realitate, două aspecte fundamentale responsabile pentru *maxima individualizare* a acestei poziții sintactice⁶. În limba (literară) actuală, fenomenul dublării clitice (actualizat atât ca anticipare, cât și ca reluare) reprezintă prin excelență o particularitate *gramaticală* (GALR 2005 [II]: 381, 411 sq.). Însă, inclusiv în cazul românei (chiar și pentru tipare cu *pe*) se pot identifica situații discursive în care fenomenul dublării clitice are caracter *facultativ*, nu obligatoriu, cel mai adesea cele două tipuri de enunțuri (cu și fără dublare) disociindu-se sub aspect stilistic. Altfel spus, când se află în *variație liberă*, preferința pentru o construcție sau alta diferă de la un vorbitor la altul, în funcție și de *registru* în care se exprimă locutorul (colocvial, regional, cultivat), numai în anumite cazuri, în realitate limitate, putându-se *admite variația literară liberă*. Pe de altă parte, sunt situații în care dublarea clitică nu este posibilă (v., de pildă, cazurile în care complementul direct este exprimat printr-un substantiv la acuzativ *neprepozițional*, articulat sau nearticulat, în *postpunere* ș.a.) [GALR [II] 2005: 381 sq.].

În ceea ce privește obiectul direct, morfologic, un pronume personal, dublarea clitică este obligatorie⁷, indiferent de poziția acestuia față de verbul regent, aceasta în condițiile în care, în astfel de contexte, se impune utilizarea morfemului personal de acuzativ *pe*⁸. În această ordine de idei, vom disocia între situațiile discursive în care coocurența celor două forme pronominale (personale), atonă și accentuată, este în conformitate cu normele românei literare actuale (reflectă, altfel spus, un fapt gramatical) și cazurile în care această coocurență se cuvine a fi interpretată mai degrabă în perspectivă discursiv-stilistică (cu alte cuvinte, dubla exprimare a obiectului direct constituie cel mai probabil un mijloc de realizare a emfazei), cu precizarea că, cel puțin uneori, cele două explicații se impun a fi coroborate. Așa cum se știe, în româna arhaică, coocurența celor două forme pronominale de acuzativ, eventual de dativ (*i.e.* forma accentuată și cea neaccentuată) reprezenta un fapt de limbă gramatical (nonstilistic), fiind, în consecință, relevant pentru normele morfosintactice ale epocii respective⁹. În acest context, enunțuri precum „Pâinea noastră cea de toate zilele *dă-ne-o nouă* astăzi / Și *ne iartă nouă* greșelile noastre...”¹⁰ erau perfect gramaticale.

⁵ Valorificarea unui morfem personal de acuzativ și fenomenul sintactic al dublării au fost puse în relație chiar cu două particularități *tipologice* ale românei în ansamblul limbilor neolatine. În realitate, statutul de ‘tipologic’ al celor două particularități se susține mai ales prin raportare la unele dintre limbile romanice, de pildă la franceză, în condițiile în care alte idiomuri neolatine prezintă și ele un morfem personal de acuzativ, precum și o serie de contexte în care dublarea se impune (v. *infra*, 2.2. și 2.3., discuția noastră detaliată).

⁶ În conformitate cu precizările din GALR (2005 [II]: 377), utilizarea morfemului personal de acuzativ *pe* corespunde unei mai puternice individualizări, în comparație cu cea realizată prin articularea hotărâtă. În bibliografia străină de specialitate, problema a fost discutată, de pildă, de autori ca: von Heusinger (2002), Leonetti (2003), Filimonova (2005), von Heusinger și Kaiser (2007) sau Stark (2011: 36). S-a vorbit, printre altele, despre un așa-numit „effet de spécificité” (Heusinger 2002; Stark 2011) cu care se asociază morfemul personal de acuzativ, despre rolul central al *genului* și al funcției sale clasificatoare în marcarea diferențiată a obiectului direct în limbile romanice, despre o serie de tendințe generale comune în româna și în spaniola moderne (de pildă, pronumele *personale* și numele *proprie* desemnând referenți *animați* sunt *întotdeauna marcate*), dar și despre unele divergențe (v., de pildă, contexte în care obiectul direct +personal nu se poate construi cu *pe* în română, în schimb același substantiv poate apărea, într-un tipar tranzitiv cu morfemul *a* în spaniolă și invers; capacitatea superioară a spaniolului *a* de a *individualiza* comparativ cu morfemul personal de acuzativ din română).

⁷ În acord cu informațiile care figurează în bibliografia de specialitate, situațiile discursive în care obiectul direct este morfologic un *pronume personal* reprezintă, alături de contextele în care pe aceeași poziție sintactică apare un *nume propriu*, cazurile de marcare maximă a acestei funcții, afirmație validabilă cu referire chiar la primele texte românești: „Ce sont les pronoms personnels et les noms propres qui représentent le domaine le plus clairement concerné par le MDO [le marquage du constituant dans la position syntaxique du complément d’objet direct] en roumain, déjà dans les premiers textes du corpus et pratiquement sans exceptions (s.n.)” (Stark 2011: 56).

⁸ Pentru precizări în acest sens, v. și GALR [II] 2005: 381.

⁹ De fapt, acest tipar (cf., în exemplul care urmează, *dă-ne-o nouă astăzi*) trebuie să fi circulat, o vreme, în româna arhaică, paralel cu tiparul fără dublare / anticipare (cf. *dă nouă astăzi* vs. româna modernă *dă-ne-o astăzi*), fenomenul dublării fiind, în această etapă de evoluție a românei, mai degrabă sporadic atestat (Stan 2013: 172).

¹⁰ Am ales spre exemplificare două enunțuri (*directive*) extrase din textul bisericesc ortodox (*Rugăciunea Domnească*), discurs recunoscut prin conservatorismul său remarcabil și, implicit, prin conformitatea (inclusiv) cu o serie de tipare

Redundanța unor astfel de tipare ar putea fi atribuită, eventual, din perspectiva unui receptor / vorbitor actual de română. Astfel, în trecerea spre modernitate, româna a evoluat în sensul *limitării situațiilor sintactice cu dublă exprimare* (printr-un pronume tonic și forma atonă corespunzătoare acestuia) a obiectului direct / indirect pronume personal, evoluția producându-se în mod fundamental în sensul unei anumite circumscrieri (pragma-stilistice) a tiparelor „duble”, deși nu lipsesc – așa cum remarcam mai sus – nici situațiile în care tiparele respective sunt definibile (inclusiv) drept gramaticale. Pentru această ultimă categorie sunt ilustrative, de pildă, o serie de contexte în care pronumele personal (formă tonică de acuzativ) este precedat de unul dintre adverbele / locuțiunile adverbiale *și*, *până și* sau *nici*, în atari condiții sintactice pronumele respectiv nefiind omisibil decât cu riscul generării unui enunț cu conținut distinct de cel original și chiar a unui nonsens¹¹:

„*Și pe mine m-a mirat*” (<https://books.google.ro/books?isbn=6068749347>) / v., prin comparație, *Și m-a mirat / ... și m-a mirat*; „Însă, *până și pe noi ne-a mirat* că o simplă căutare pe Google după termenul *mafia cimitirelor* întoarce sute de pagini” (metropotam.ro/La.../Brand-de-tara-Mafia-cimitirelor-art29166746...) / **Însă, până și ne-a mirat*; „De cele mai multe ori, *și pe noi ne miră* finalitatea acestui proces” (dilemaveche.ro/.../stilul-ne-a-ales-pe-noi-interviu-cu-valentin-rauc...) / **De cele mai multe ori, și ne miră finalitatea...*; „*Și pe noi ne-a mirat* oferta pe care ne-a făcut-o firma Athesis” (<https://www.buzoienii.ro/o-minciuna-demonstata-in-legatura-cu-lale...>); „*Nici pe mine nu mă mai miră*” (<https://books.google.ro/books?isbn=9734667548>) / *Nici nu mă mai miră*; „... *nici pe noi nu ne mira* cum în continuare încearcă să ne...” (www.turnucustiri.ro/.../10556-liviu-dragnea-locuieste-singur-intr-u...) / *Nici nu ne miră cum...*; „Dar *nici pe mine nu mă mai mira* nimic!” (<https://www.gsp.ro/.../resemnare-gabi-muresan-nationala-merge-si-...>) / *Dar nici nu mă mai miră nimic ș.a.*

În același timp, contextele reproduse mai sus sunt definibile drept *egocentrice*, acestea fiind focalizate asupra unui enunțiator¹²; rezultă că astfel de tipare prezintă în româna actuală o dublă relevanță, gramaticală, dar și stilistică. În aceeași categorie ar putea fi incluse și o serie de enunțuri în care este ocurent un adjectiv pronominal de întărire, acesta din urmă neputându-se construi decât cu o formă pronominală accentuată (cf., de ex., „*Pe mine însămi* răspunsul meu *m-a mirat*, căci nu eu eram aceea care vorbea”, <https://books.google.ro/books?isbn=6068260623> // *Însămi răspunsul meu *m-a mirat*; **Răspunsul meu m-a mirat însămi ș.a.*)

În alte situații, ocurența formei pronominale accentuate se justifică *exclusiv stilistic*, în condițiile performării unui enunț emfatic (egocentric)¹³ sau în contextul actualizării unui *contrast / paralelism discursiv*. Spre deosebire de situația consemnată *supra*, de această dată, eventuala omisiune a formei pronominale accentuate nu se mai soldează cu apariția unui conținut distinct de cel original (sau a unui nonsens). În exemplele pe care le cităm *infra*, avem a face uneori cu fenomene de redundanță stridentă, alteleori (v., în special, contextele ilustrative pentru un anume *contrast discursiv*) exprimarea explicită (și) a formei pronominale accentuate putând fi percepută drept relativ firească:

---

morfosintactice specifice românei arhaice. Problema a fost discutată de noi și cu referire la alte tipuri de scrieri bisericești (versiuni moderne, actuale), bunăoară textul psalmic, unde situațiile de exprimare redundantă a pozițiilor sintactice de obiect direct și obiect indirect sunt deosebit de bine reprezentate (v. Teleoacă 2017: 344).

¹¹ Adverbul *și* nu se poate asocia decât cu forme pronominale tonice, utilizarea acestuia cu un clitic determinând, eventual, „schimbarea” clasei morfologice, *și* „devenind” conjuncție. În ceea ce privește contextele cu adverbul *nici*, deși acesta își păstrează valoarea adverbială, în condițiile omisiunii structurii pronominale tonice (v., prin comparație, *Nici pe mine nu mă mai miră / Nici nu mă mai miră*), totuși *nici* în acest caz nu putem admite echivalența semantică între cele două enunțuri (dacă, în primul enunț, *nici* este determinant al tiparului cu pronume personal tonic, cf. *pe mine*, în cel de al doilea *nici* are drept regent verbul *a mira*). Omisiunea structurii pronominale tonice în tiparele cu locuțiunea adverbială *până și* se soldează cu apariția unor enunțuri incoerente (cf. *Până și pe mine m-a mirat* → **Până și m-a mirat*). Observația este valabilă și pentru unele contexte în care este ocurent adverbul *și* (cf. *infra*, *De cele mai multe ori, și pe noi ne miră* → **De cele mai multe ori, și ne miră*).

¹² Pentru definirea conceptului, v. GALR [II] 2005: 335.

¹³ Uneori, astfel de enunțuri sunt ocurente în limitele unui tipar „prezentativ” (cf. *Ceea ce/ Ce m-a mirat pe mine a fost faptul că...*).

„Știți ce *m-a mirat pe mine?*” (<https://books.google.ro/books?isbn=9734625268>) / v., prin comparație, *Știți ce m-a mirat?*; „Ce *m-a mirat pe mine* cel mai mult și nu știam ce înseamnă acest lucru a fost faptul că...” (www.ciresarii.ro/index.php/un-vis-ciudad-mario-bic/); „Ce *mă miră pe mine* este faptul că toată lumea se arată foarte...” (<https://www.digi24.ro/.../protocoalele-cu-sri-augustin-zegrean-de-c...>); „Știu că pare greu de crezut, dar *pe mine*, vă spun sincer, nu *m-a mirat* prea tare” (<https://books.google.ro/books?id=eTvFBgAAQBAJ>); „Rugămintea asta *l-a mirat pe el* la început” (<https://books.google.ro/books?isbn=973689861X>) / v., prin comparație, *La început, pe el l-a mirat rugămintea asta*; „Rămase însă lângă masa din fața amvonului ca să ceară ofranda de dimineață, lucru care *pe noi ne-a mirat*” (<https://books.google.ro/books?isbn=9734646486>); „... plaaaaceeee! Scriem redacției o mulțime de scrisori. *Pe mine nu mă mai miră?*” (<https://books.google.ro/books?isbn=973505399>) / *Nu mă mai miră*; „*Pe noi nu ne miră* prea mult deoarece în zonă case mai noi se vând cu prețuri mult mai mici...” (<https://www.libertatea.ro> > Știri > Știri externe); „*Pe noi nu ne-a mirat* fapta d-lui Stroescu” (biblior.net > Pagini despre Basarabia de astăzi) / v., prin comparație, *Fapta d-lui Stroescu nu ne-a mirat pe noi* ș.a.

Sunt cazuri în care prezența formei pronominale accentuate este impusă și, în consecință, justificată de coocurența unei structuri apozitive, ca în contextul: „*Pe noi, moldovenii, ne-a mirat* foarte tare că ei țineau oile nu pentru muls sau făcut...” (<https://www.historia.ro/.../iernile-cumplete-din-siberia-amintirile-un...>) / v., prin comparație, **Moldovenii, ne-a mirat foarte tare...*

În pofida disocierilor operate, în niciuna dintre situațiile prezentate mai sus nu este posibilă omisiunea cliticului (cf., de ex., **Și pe mine a mirat*; **Până și pe noi a mirat că...*; **Nici pe mine nu mai miră*; **Știți ce a mirat pe mine?*; **... lucru care pe noi a mirat* ș.a.).

Tipare de genul celor discutate *supra* se actualizează în româna actuală – așa cum am avut ocazia de a constata – în situații specifice de comunicare, vorbitorul recurând cel mai adesea la tiparul simplu, în care este ocurent exclusiv cliticul obiect direct:

„E drept că acest proiect *ne-a cam mirat?*” (<https://www.marxists.org/romana/m-e/1875/gotha/.../75-03-18.htm>) / v., prin comparație, *E drept că acest proiect ne-a cam mirat pe noi*; „... nu *ne mai miră* nimic având în vedere că sunt deja logodiți...” (www.glamour.ro/.../ariana-grande-lanseaza-un-nou-parfum-si-pare...) / ... *pe noi nu ne mai miră nimic știind că*; *nu ne mai miră nimic pe noi știind că...*; „Nici *nu ne mira* ca nu mai sunt împreună!” (www.perfecte.ro/.../nici-nu-ne-mira-ca-nu-mai-sunt-impreuna-cele...) / *Pe noi nici nu ne miră*; „Or, ceea ce într-adevăr *ne miră* este împăcarea amânduror acestor situații...” (<https://www.crestinortodox.ro/.../duhovnicesti/cum-ajungem-ai-du...>) ș.a.

2.2. Tiparele paralele în care este ocurent heteronimul din franceză, anume verbul *étonner*, reprezintă mai degrabă tipare *stilistice* (pentru care enunțiatorul optează în scopul evidențierii unui anumit conținut)¹⁴, acestea prezentând ocurențe îndeosebi în registrul *popular-familiar* al francezei (actuale)¹⁵. În cele mai multe dintre cazurile de acest gen, forma tonică (adesea, pers. I sg.) se asociază cu adjectivul de întărire *même*, în astfel de situații, dublarea actualizându-se ca anticipare:

« Parfois, *cela m'étonne moi-même*, d'autant plus qu'un million de mètres carrés de surface de vente sont actuellement construits en Allemagne » (<https://www.linguee.fr/francais-anglais/traduction/étonne+moi.html>) ; « *Ça m'étonne moi-même*, j'ai eu le temps de faire 2 dessins O^o » (malyga.skyrock.com/3208946045-Ca-m-etonne-moi-meme-j-ai-eu-le-temps-de-faire-...) ; «... et je le partage bien humblement, preuve d'une résilience qui *m'étonne moi-même* » (<https://www.yogadandelion.ca/le-concept/>) ; «... je ne connais pas les liens de parenté et ce travail sur la famille *m'étonne moi-même* » (www.espacecroise.com/joelbartolomeo) ; « *Ça m'étonne moi-même* quand je couche sur le papier les éléments de ce qui commence... » (<https://www.franceculture.fr> > Musique) ; «... avec une assurance qui *m'a étonné moi-même* et des résultats tout aussi étonnant »

¹⁴ Așa cum rezultă din lucrările de specialitate (v., de ex., Blasco 1994: 42–44 sau Grevisse și Goosse 2007: 375), fenomenul dublării obiectului direct (pronume personal) nu este gramaticalizat / normativ în franceză. Totuși, în tipare cu dublare de genul celor citate *infra*, este exclus ca adjectivul de întărire *même* să apară în absența formei pronominale tonice (cf., de ex., **Cela m'étonne même*; v. și *supra*, observațiile formulate pentru română). Pe de altă parte, nici un eventual tipar în care ar apărea exclusiv forma pronominală tonică (cf. **Cela étonne moi-même*) nu este posibil. În virtutea acestor considerente se explică opțiunea noastră de a defini astfel de structuri drept tipare *stilistico-gramaticale*.

¹⁵ Este relevant în acest sens faptul că multe dintre exemplele excerptate de noi *online* sunt circumscrise unor contexte informale, așa cum se actualizează acestea, de pildă, în pagini de blog, pe diverse forumuri, în pagini publicitare, într-o serie de interviuri cu artiști, muzicieni ș.a.m.d.

(www.noellecassancoach.com/temoignages) ; «... c'est pour ça que ma situation *m'étonne moi-même* » (forums.remede.org/paes/sujet_61669.html) ș.a.

Deși predominante sunt contextele cu anticiparea obiectului direct (v. *supra*), nu lipsesc nici situațiile în care aceeași poziție sintactică este reluată; în astfel de cazuri, forma pronominală personală tonică este uneori precedată de adverbul *même* „chiar (și)”:

« ‘Aucun policier n’est venu nous accueillir à l’aéroport, *même nous ça nous a étonnés*’, a-t-il témoigné à BFMTV »¹⁶ (<https://www.bfmtv.com/.../3-jihadistes-presumes-aucun-policier-n-est-...>) ; « *Même nous ça nous a étonnés*¹⁷, on s’était dit dans nos têtes qu’ils... » (www.franceinfo.fr/.../aucun-policier-n-est-venu-...) ; « *Moi, oui, ça m'étonne* qu’Apple n’ait [...] » (<https://www.linguee.fr/francais-anglais/traduction/ca+m%27a+etonne.html>) ș.a.

Tiparele simple – în care este ocurentă exclusiv forma atonă – dețin desigur întâietatea:

« Y’a plus rien qui *nous étonne* » (musique.ados.fr/.../Plus-Rien-Ne-Nous-Etonne-t...) ; « Bernard Tapie, sous-marin de Hollande contre le FN, *ça vous étonne* ? » (resistancerepublicaine.eu/.../bernard-tapie-sous-...) / v., prin comparație, *même vous, ça vous étonne* ; « Même si elle ne pensait pas spécialement à moi, *ça m’a étonné* » (www.cosmopolitan.fr > Sexo > Célibataire > Séduction) ; « En fait, *ça m'étonne* qu’à moitié... » (<https://www.boursorama.com/bourse/forum/1rPCLA/detail/444035505/>) ; « Il est aveugle, *ça vous étonne* ? » (www.braille.be/...nous/.../matthias-cuisine-comme-un-chef-il-est-aveugle-ca-vous-eto...) ; « Quand la nature *nous étonne*... » (<https://livre.fnac.com/a230665/Dominique-Leonie-Quand-la-nature-nous-etonne>) / v., prin comparație, *Quand la nature nous étonne nous-mêmes* ; « *Ça nous étonne* qu’il y a ceux qui croient tout ce qu’ils lisent à Southend News Network » (<https://www.facebook.com/southendnewsnetwork/photos/a.../1079379902141482/?type...>) ; « Mais cette panne *ne m'étonne* malheureusement pas en cette période de grand froid » (www.leprogres.fr/actualite/2017/01/19/ca-ne-m-etonne-pas-cette-panne) ; « *Ça ne m'étonne* pas que tu sois si maigre ! » (courant-alternatif.com/index.php?option=com...ca-ne...etonne-pas...) ; « Cependant, cette distorsion *ne nous étonne pas* » (<https://books.google.ro/books?isbn=2870377746>) ; « Créteil, une agression raciste qui nous indigne mais *ne nous étonne pas*... » (www.alternatifs.org > Accueil du site > Nous contacter) ș.a.m.d.

2.3. În ceea ce privește **spaniola**, am putea spune că situațiile discursive în care verbul *extrañar* se construiește cu un obiect direct pronominal (în speță, un pronume personal) sunt superioare numeric contextelor în care obiectul direct reprezintă morfologic un substantiv (v. Teleoacă 2019):

“Pero en parte *no nos ha extrañado* porque hay mucho movimiento...” (www.democracynow.org/.../ada_colau_nueva_...); “*No me extraña* que te cueste tomar decisiones...” (<https://coachdelaprofesional.com/te-cuesta-tomar-decisiones/>); “... *me extraña* tanto que los americanos vayan dejando pistas por...” (<https://books.google.ro/books?isbn=8461603729>); “*Me extraña* que le haya gustado la obra, es del pueblo...” (<https://books.google.ro/books?isbn=8417229981>); “Porque *a mí, personalmente, me extraña* mucho que una empresa como el país [...] haya UN trabajador en situación tan...” (<https://www.meneame.net/m/actualidad/c/19483404>); “... *a mí personalmente no me extrañan* esas notas tan bajas...” (<https://www.youtube.com/watch?v=Gk5abdMIhrI>); “Por eso, *no nos ha extrañado* el reciente anuncio de la celebración de unas...” (<https://books.google.ro/books?isbn...>); “Manuel González apunta que ‘*a mí me ha extrañado* que...’” (www.lacerca.com > Castilla-La Mancha); “Neus Marí dice que *no le ha extrañado* mucho que José Serra...” (www.noudiari.es/.../neus-mari-asegura-que-no-l-...); “*A mí me extraña* que muchos pretendan lograr este objetivo a través de la política...” (www.linguee.es/espanol-ingles/traduccion/me+extraña.html); “*A nosotros nos extraña*”¹⁸

¹⁶ Și astfel de tipare se impun a fi definite din perspectivă stilistică, dar și gramaticală, forma pronominală accentuată neputând fi omisă decât cu riscul generării unui enunț care lexicalizează un conținut distinct de cel al enunțului primar; v., de ex., prin comparație, *Même nous ça nous a étonnés*’ și (?) *Même ça nous a étonnés*’ (v. și *supra*, observațiile formulate pentru tiparele din română cu adverbul *nici*). În același timp, un eventual enunț din care ar fi omis cliticul nu va putea fi validat (cf. **Même nous ça a étonnés*’).

¹⁷ În astfel de enunțuri, emfaza este susținută, pe de o parte, de antepunerea obiectului direct [*nous*] față de verb, pe de altă parte, de prezența adverbului *même*.

¹⁸ V. și contexte similare în care prezintă ocurențe sinonimul *asombrar*, cu precizarea că acest lexem apare relativ frecvent inclusiv în enunțuri emfatice cu adjectivul de întărire *mismo(s)*: “... mecánica que *a nosotros mismos nos asombra*...” (<https://www.lanacion.com.ar/946678-padres-que-luchan-para-evita-...>); “... del mismo modo en que *nos*

(<https://books.google.ro/books?isbn=089672607X>); "... *a mi también me ha extrañado* lo de que consumiesen menos dada la..." (8000vueltas.com/.../mazda-787b-el-japones-que-conquistó-le-man...); "*A mi también me ha extrañado*, igual no lo han puesto porque esas canciones..." (musicamanuelcarrasco.com/forum/index.php?id=68536); "*A mi tampoco me extrañó* que lo dejases con..." (https://www.telecinco.es/.../laura-matamoros-alba-carrillo_2_2615...) ș.a.

Așa cum se poate constata pe baza exemplurilor reproduse, putem distinge între două tipuri de contexte în care obiectul direct se actualizează în plan morfologic ca *pronume personal*. Pe de o parte, este vorba despre enunțurile în limitele cărora este ocurentă o unică formă pronominală (personală), și anume cea atonă (cf., de pildă, ... *no nos ha extrañado el reciente anuncio de la...*), pe de altă parte, despre contexte în care sunt coocurente ambele forme pronominale, cea tonică, respectiv cea neaccentuată (cf., de pildă, *A mí me extraña que...*). Dacă în primul tip de contexte vorbim despre enunțuri gramaticale (firești, absolut neutre din punct de vedere stilistic), în cel de al doilea caz se impune să admitem actualizarea unui tipar complex, definibil de regulă în conformitate cu o anumită intenție stilistico-discursivă. În ansamblul contextelor luate spre discuție, putem identifica trei tipuri distincte de marcarea emfatică, disocierile impunându-se de fapt sub aspect gradual: **a.** tipare în care sunt ocurente (exclusiv) cele două forme pronominale (cea atonă, respectiv cea accentuată), cf. *a mí me ha extrañado que...*; **b.** tipare în care egocentrismul este întărit prin valorificarea adverbului *personalmente* (cf., de ex., ... *a mí personalmente no me extrañan esas notas...*) și **c.** structuri în care emfaza nu este doar rezultatul „dublei” exprimări a obiectului direct, ci inclusiv al asocierii respectivelor forme pronominale cu un adjectiv de întărire (în speță cu adjectivul *mismo* „însuși”; v. exemplele consemnate pentru verbul *asombrar*) sau cu un adverb (cf. tiparele cu *también* „și, de asemenea” și *tampoco* „nici”). Dacă **a.** și **b.** reunesc situații discursive definibile în perspectivă stilistică, exemplele de la **c.** implică în egală măsură și dimensiunea gramaticală, în această ordine de idei ocurența unui adjectiv de întărire, în speță *mismo*, sau a unuia dintre adverbele menționate fiind condiționată (pentru lexicalizarea unui anumit conținut) de exprimarea explicită a unei forme pronominale accentuate (v., de pildă, prin comparație, *A nosotros mismos nos asombra / *Mismos nos asombra; A mi también me ha extrañado / También me ha extrañado; A mí tampoco me extrañó / Tampoco me extrañó*)¹⁹.

În actul enunțiativ, atât adverbele *personalmente / también / tampoco*, cât și adjectivul *mismo* pot fi omise fără nicio problemă. O afirmație similară nu poate fi validată însă cu referire la clitic. Astfel, în acord cu normele spaniolei literare actuale (reflectate și de contextele citate mai sus), un eventual enunț precum **A mí extraña que...*, mai exact un tipar în care ar fi ocurent exclusiv obiectul direct pronume personal tonic, nu este acceptabil, validarea acestuia impunând coocurența cliticului *me*. O situație perfect identică semnalăm *supra* și pentru limba română (cf. **Pe mine a mirat faptul că... / Pe mine m-a mirat faptul că... ș.a.*). De asemenea, conform normelor spaniolei moderne / actuale, un enunț în care obiectul direct reprezintă morfologic un pronume personal se impune a fi dublat (mai exact, anticipat) în condițiile postpunerii acestuia față de verb. În această ordine de idei, de pildă, enunțul **El reciente anuncio ha extrañado a ellos* nu va putea fi validat, din perspectivă literară standard, decât în condițiile coocurenței cliticului *les*, cf. *El reciente anuncio*

---

asombra a nosotros” (https://it.clonline.org/.../jc-intervista-allen-cruznov-210617_spa.p...); “Realmente la repercusión nacional que ha tenido la aprobación del Plan Nacional de Vivienda Popular en la Comisión de Vivienda que *nos asombra a nosotros mismos*, emisoras de todo el país están llamándonos para consultarnos” (<https://www.diariolajuventud.com/.../Vivienda-seguridad-social-y-l...>); “... venganza y revanchismo, que *a nosotros no nos asombra...*” (www.eldiaonline.com/columna-dominical-150/) ș.a.

¹⁹ Dacă un enunț precum **Mismos nos asombra* nu este validabil, în schimb *También me ha extrañado*, respectiv *Tampoco me extrañó* sunt admisibile, cu precizarea că acestea implică un conținut semantic distinct, prin raportare la enunțurile corespunzătoare în care este ocurentă o formă pronominală tonică. V., prin opoziție, (și) tiparele de la **b.**, în cazul cărora eventuala suprimare a formei pronominale accentuate nu se asociază cu generarea unui enunț nefiresc, mai mult, omisiunea respectivă nefiind responsabilă nici măcar de o modificare semantică, aceasta în condițiile în care inclusiv forma pronominală atonă se poate construi cu adverbul *personalmente* (cf., de ex., *A mí personalmente no me extrañan esas notas tan bajas – Personalmente no me extrañan esas notas tan bajas*).

les ha extrañado [a ellos] (cf. și rom. **Recentul anunț a mirat pe ei / Recentul anunț i-a mirat [pe ei]*).

3. Concluzii

Așa cum am avut ocazia de a constata, în română, dublarea obiectului direct pronume personal este obligatorie (în cazul tiparelor cu *pe*), indiferent de poziția acestuia față de verbul regent. În acest context s-a impus disocierea între situațiile discursive în care coocurența celor două forme pronominale (personale), atonă și accentuată, este în conformitate cu normele românei literare actuale (reflectă un fapt gramatical) și cazurile în care această coocurență se cuvine a fi interpretată mai degrabă în perspectivă discursiv-stilistică, uneori cele două explicații (gramaticală și stilistică) impunându-se a fi coroborate. Pentru categoria tiparelor gramaticale, am discutat o serie de contexte (definibile inclusiv în perspectivă discursiv-stilistică) în care pronumele personal (formă tonică de acuzativ) este precedat de unul dintre adverbele / locuțiunile adverbiale *și*, *până și*, *nici* sau apare în asociere cu un adjectiv de întărire. Astfel de contexte se definesc oarecum prin opoziție cu enunțurile în care dubla exprimare a obiectului direct are în mod fundamental rațiuni stilistice (am inclus aici enunțurile emfatică / egocentrice, respectiv contextele în care se actualizează un *contrast / paralelism discursiv*). În niciuna dintre aceste situații nu este însă posibilă omisiunea cliticului. Și în pagini de limbă spaniolă am consemnat, pe de o parte, enunțuri (*gramaticale*) în limitele cărora este ocurentă o unică formă pronominală (personală), și anume cea atonă, pe de altă parte, o serie de contexte în care sunt coocurente ambele forme pronominale, cea tonică, respectiv cea neaccentuată (un tipar complex, definibil de regulă în conformitate cu o anumită intenție *stilistico-discursivă*). Marcarea stilistică, în speță emfatică, a fost discutată de noi pentru trei tipuri de contexte: **a.** tipare în care sunt ocurente (exclusiv) cele două forme pronominale (atonă și accentuată); **b.** tipare în care dimensiunea egocentrică este întărită prin valorificarea adverbului *personalmente* și **c.** structuri în care emfaza nu este doar rezultatul „dublei” exprimări a obiectului direct, ci inclusiv al asocierii respectivelor forme pronominale cu un adjectiv de întărire, în speță cu adjectivul *misimo* „însuși”, sau cu un adverb (cf. tiparele cu *también* „și, de asemenea” și *tampoco* „nici”). Dacă **a.** și **b.** reunesc situații discursive definibile prioritar în perspectivă stilistică, exemplele de la **c.** implică în egală măsură și dimensiunea gramaticală, ocurența unui adjectiv de întărire sau a unuia dintre adverbele menționate fiind condiționată (pentru lexicalizarea unui *anumit* conținut) de exprimarea explicită a unei forme pronominale accentuate. Ca și în română, se impun atât reluarea obiectului direct printr-un clitic în condițiile în care primul este antepus verbului, cât și anticiparea complementului pronume personal, în contexte în care acesta este postpus verbului. În schimb, în franceză, *niciunul dintre tiparele cu dublare nu este definibil din perspectivă (strict / fundamental) gramaticală / normativă*. Situațiile discutate – ilustrative adesea pentru tipare stilistico-gramaticale specifice exprimării colocviale (orale) – au vizat, pe de o parte, o serie de enunțuri structurate în conformitate cu topica SVO (în astfel de cazuri forma tonică se asociază cu adjectivul de întărire *même*, dublarea actualizându-se ca anticipare), pe de altă parte, enunțuri în care aceeași poziție sintactică este reluată, în tipare de acest gen, forma pronominală personală tonică fiind uneori precedată de adverbul *même* „chiar (și)”.

În concluzie, cercetarea întreprinsă relevă similitudini (*sistemică*) între română și spaniolă, franceza individualizându-se pregnant. Observația se susține nu numai având în vedere că doar în română și în spaniolă este valorificat un morfem personal de acuzativ, ci și faptul că, dintre cele trei limbi romanice considerate, franceza este singura în cazul căreia fenomenul „dublării” (obiectului direct) nu este definibil din perspectivă (strict) gramaticală, acesta intervenind adesea în enunțuri circumscrise stilistic, specifice mai exact unui registru familiar (oral). În acest context, nu surprinde reprezentarea superioară în română și spaniolă a *situațiilor discursive cu dubla exprimare a obiectului direct*²⁰, în condițiile în care în aceste idiomuri romanice fenomenul dublării constituie un

²⁰ Deși – așa cum arătam *supra* – chiar și pentru aceste limbi se poate admite, în trecerea spre modernitate, o *limitare a situațiilor sintactice cu dublă exprimare* a obiectului direct pronume personal, evoluția producându-se în sensul unei

aspect gramatical(izat) / normativ, acesta nelimitându-se la contextele care implică (strict sau în mod fundamental) dimensiunea stilistică.

BIBLIOGRAPHY

- Blasco, Mylène, 1994, « Les énoncés à ‘redoublement’ et ‘dislocation’ en français contemporain. Analyse en double marquage », în *L’Information Grammaticale* (63), p. 42–44.
- Filimonova, Elena, 2005, “The noun phrase hierarchy and relational marking: Problems and counterevidence”, în *Linguistic Typology*, 9, p. 77–113.
- Gehl, Liana, 2007, *Bi-grammatica dei verbi di sentimento nell’italiano e nel rumeno*, București, Editura Universității din București.
- Grevisse, Maurice, André Goosse, 2007, *Le bon usage. Grammaire française* (ediția a XIV-a), Bruxelles, De Boeck Université.
- Guțu-Romalo, Valeria (coord.), 2005, *Gramatica limbii române*, vol. II, *Enunțul*, București, Editura Academiei Române [GALR 2005 [II]].
- Heusinger, Klaus Von, 2002, “Specificity and Definiteness in Sentence and Discourse Structure”, în *Journal of Semantics*, 19, p. 245–274.
- Heusinger, Klaus Von, Georg Kaiser, 2007, “Differential Object Marking and the lexical semantics of verbs in Spanish”, în G. Kaiser și M. Leonetti (eds.), *Proceedings of the Workshop “Definiteness, Specificity and Animacy in Ibero-Romance Language”*, Konstanz, Universität Konstanz, p. 85–110.
- Leonetti, Manuel, 2003, “Specificity and object marking: the case of Spanish *a*”, în Klaus Von Heusinger și Georg Kaiser (eds.), *Proceedings of the workshop “Semantic and syntactic aspects of specificity in Romance languages”*, Konstanz, Universität Konstanz, p. 67–101.
- Martin, Fabienne, 2006, *Prédicats statifs, causatifs et résultatifs en discours. Sémantique des adjectifs évaluatifs et des verbes psychologiques*. Online: www.uni-stuttgart.de/lingrom/.../pdf/these_versionfinale_21juin2006.pdf.
- Stan, Camelia, 2013, *O sintaxă diacronică a limbii române vechi*, București, Editura Universității din București.
- Teleoacă, Dana-Luminița, 2017, *Limbaajul bisericesc actual între tradiție și modernitate. Literatura didactică și literatura beletristică*, București, Editura Universității din București.
- Teleoacă, Dana-Luminița, 2019, „Cu privire la obiectul direct substantival al verbelor care desemnează ‘mirarea’ în limbile română, franceză și spaniolă” – comunicare la Cel de al 19-lea Colocviu Internațional al Departamentului de Lingvistică: *Româna în context romanic*, București, 22–23 noiembrie 2019.
- Teleoacă, Dana-Luminița, *Verbele psihologice de mirare. O abordare sintactico-semantico-pragmatică din perspectiva gramaticii cognitive în context romanic (română, franceză și spaniolă)* [lucrare în manuscris] [*Verbele de mirare*].

---

anumite circumscrieri (pragma-stilistice) a tiparelor duble. Situația relevă o similitudine cu franceza, în același timp definindu-se prin opoziție cu tiparele care includ un obiect direct substantival și în cazul cărora nu putem vorbi despre o circumscriere similară (v., în acest sens, *L-a mirat pe copil* și *L-a mirat pe el*).